

N:o 38.

Ank. till Riksd. Kansli den 4 Maj 1878, kl. 8 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af återremiss af Utskottets Utlåtande, N:o 27, öfver Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående förändrade bestämmelser rörande klockarnes aflöning.

I ofvan nämnda utlåtande hade Utskottet hemställt,

att Riksdagen, med förklaring, att Kongl. Maj:ts nådiga proposition i ämnet icke kunde i oförändradt skick bifallas, måtte för sin del godkänna följande bestämmelser angående klockarnes aflöning:

att hvarje församling skall, inom tre år från det författning i ämnet varder utfärdad, å kyrkostämman verkställa reglering af klockarens löneförmåner med iakttagande af här nedan meddelade föreskrifter;

att, der klockaretjenst är med organistbefattning förenad, reglering af båda lönerna skall samtidigt ske;

att lönen bör bestämmas i skäligt förhållande till omfattningen af klockarens tjenstegöromål samt beräknas så, att alla offer och afgifter för särskilda förrättningar upphöra;

att klockaren bibehålles vid rätt till boställe eller annan jord, som blifvit honom på lön anslagen, dock att afkastningen af boställsjorden må i lönen inberäknas, så vidt hinder ej möter af särskildt meddelade föreskrifter;

Bih. till Riksd. Prot. 1878. 7 Saml. 23 Häft.

att hvad utöfver nämnda afkastning erfordras till klockarens aflönande skall af församlingen utgöras i penningar, dock att minst hälften deraf beräknas i spanmål att lösas efter tioårigt medelmarkegångspris;

att klockarelön skall utgöras efter den för rösträtt å kyrkostämma stadgade grund, med rättighet för församlingen att låta någon mindre del af lönen utgå med viss afgift, ej öfverstigande tjugu öre för man och tio öre för qvinna, af hvarje person, som erlägger mantalspenningar;

att klockaren eller kyrkoherden eller den, som under ledighet bestrider klockaretjensten eller förvaltar kyrkoherdeembetet i församlingen, må, derest han finner församlingens beslut angående klockarelönens belopp icke öfverensstämma med här ofvan omförmälda grunder, öfver beslutet anföra besvär i den ordning, som för klagan öfver kyrkostämmas beslut i allmänhet är föreskrifven;

att löneregleringens tillämpning inträder vid det ombyte af klockare, som eger rum näst efter det beslutet om löneregleringen vunnit laga kraft eller deröfver anförda besvär blifvit slutligen afgjorda, derest ej den, som vid nämnda tid innehar klockaretjensten, medgifver, att regleringen må vinna tillämpning redan under hans tjenstetid;

att i afseende på uppbörd och utbetalande till löntagaren af församlingens afgifter till klockaren skall gälla hvad i nämnda hänseenden är stadgadt angående presterskapets löneinkomster; samt

att i församling, der lönereglering i öfverensstämmelse med dessa grunder blifvit verkställd och begynt tillämpas, hittills gällande föreskrifter angående klockarelönens utgörande skola upphöra att lända till efterrättelse, samt församlingen ega att, derest enligt nämnda föreskrifter klockaren uppburit helgonskyld, använda denna till kyrkotjenstens uppehållande och folkundervisningens behof.

Enligt till Utskottet ankomna protokollsutdrag har Första Kammaren godkänt 2:dra, 3:dje, 4:de, 8:de, 9:de och 10:de punkterna, men återförvisat utlåtandet i dess öfriga delar; och har utlåtandet i sin helhet blifvit af Andra Kammaren återförvisadt. Vid sådant förhållande har det tillkommit Utskottet att företaga ärendet till förnyad behandling.

Ingressen och första punkten hafva af Första Kammaren blifvit återförvisade endast på grund af deras sammanhang med öfriga återförvisade punkter, och de anmärkningar, hvilka synas hafva föranledt återremissen från Andra Kammaren, afse hufvudsakligen 5:te, 6:te och 7:de punkterna.

Emot 5:te punkten har blifvit anmärkt, att stadgandet derom, att en del af klockarens lön skulle beräknas efter medelmarkegångspris, hvarigenom en årligen skeende uträkning af dess belopp blefve erforderlig, följaktligen skulle lända till besvär och omgång.

En sålunda utgående lön blefve visserligen mindre beroende af pen-

ningens vexlande värde; men då lörens beräkning endast i penningar obestriddigen komme att lända till reda och enkelhet; då regleringen icke skulle ovilkorligen blifva för bestämd tid gällande; då det icke torde kunna be-
tviflas, att församlingarna i mån af penningevärdets fallande skola vara be-
nägna att bevilja klockarne den löneförhöjning, som deraf påkallas, och då
giltigt skäl sålunda icke lär förefinnas att i förevarande fall frångå den
regel, som i allmänhet vid senare tiders lönerogleringar i berörda hänseende
iakttagits, anser Utskottet det ifrågakomna stadgandet böra utgå och hela
lönen i penningar beräknas.

I afseende på 6:te punkten har blifvit yrkadt, dels att å landet ena
hälften af lönen måtte, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition,
utgå af fast egendom, dels ock, att föreskriften om den personliga afgiften
måtte ogillas. Såsom skäl för dessa yrkanden har blifvit anfördt: att fyrk-
talsberäkningen, utgående från allmänna bevillingens grundsats, i och för sig
lede af en viss obillighet; att ifrågavarande åliggande för närvarande nästan
uteslutande låge på jorden, och billigt vore, att de, som i allt fall vunne
en stor förmån, bibehölle en åtminstone något större tyngd deraf än de öf-
rige; att en fastighetsegare, som för sitt arbete hade en mängd torpare och
statkarlar på egendomen, skäligen borde deltaga i aflöningen i större mån
än den, som icke hade att sörja för någon utom sitt hushåll; samt att de
mindre bemedlade icke borde med tillökning i sina förut med afseende å
deras förhållanden ej obetydliga personliga afgifter betungas.

Äfven om den nuvarande fyrkalsberäkningen, hvilken ligger till grund
för rösträtt å kyrkostämman, icke må anses fullt billig, hvarom Utskottet
icke finner lämpligt att här ingå i pröfning, så torde dock vara uppenbart,
att en sådan obillighet icke kan i någon märkbar mån göra sig gällande
vid utgörandet af de ringa bidragen till klockarelönen. Vidare torde få er-
inras: att klockarelön för närvarande icke enligt lag utgår af en bestämd,
vid jorden fästad skatt, utan af hvarje matlag, som har hemmansbruk, ehvad
detta är större eller mindre; att den fasta egendom, som för närvarande är
befriad från skyldigheten att i klockarelön deltaga eller deri deltaga med
lägre belopp, än som skulle blifva förhållandet, derest bidraget skulle efter
taxeringsvärdet utgå, komme att redan genom lörens utgående efter fyrk vid-
kännas en ny eller ökad utgift, hvarföre åtminstone i afseende på sådan
fastighet icke något stöd för den i Kongl. Maj:ts proposition föreslagna dubbla
beskattningen kan af nuvarande förhållanden hemtas; och att den omständig-
het, att den ene har större antal husfolk och underhafvande än den andre,
icke utgör giltig grund att stadga en olika fördelningsgrund för bidragen
till klockare aflöningen än för församlingens öfriga utgifter. Hvad slutligen
angår den personliga afgiften, så synes det ingalunda obilligt, att äfven de,
som äro från bevilling frikallade, i detta såsom i andra likartade fall i sin

mån bidraga till bekostande af de inrättningar, hvaraf de lika väl som församlingens öfrige medlemmar hafva gagn. Afgiftens belopp är så ringa, att densamma icke för någon kan kännas tryckande, åtminstone ej mer än föreskrifna, församlingens alla medlemmar åliggande offer och afgifter för särskilda förrättningar; och församlingens rätt att i förevarande hänseende besluta utgör en konsekvent tillämpning af den kommunala sjelfstyrelsen. Den åsigt, att ej hela klockarelönen bör efter fyrk utgå, varder ock härigenom i någon mån tillgodosedd. På grund häraf har Utskottet icke funnit skäl att med anledning af de mot 6:te punkten framställda anmärkningar frånträda sin förra hemställan.

Beträffande 7:de punkten har å ena sidan blifvit anfördt, att, då klockaren vore församlingens tjänsteman, enahanda frihet borde församlingen tillkomma att bestämna hans lön som öfrige tjänstemäns samt besvärsrätten öfver församlingens åtgärder härvid följaktligen inskränkas till de fall, då klagan öfver kyrkostämmas beslut, enligt 41 § i Kongl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862, må föras, helst församlingens eget intresse manade till att bestämna lönen till det belopp, att lämplig person till tjensten kunde erhållas. Häremot har å andra sidan erinrats, att klockaren stode under kyrkolagen och presteståndets privilegier samt icke befunde sig i den beroende ställning till församlingen som dennas öfrige tjänstemän, hvilkas verksamhetsområde uteslutande af församlingen bestämdes, hvarförutom kyrkoherdens rätt, i följd af det biträde han egde att af klockaren erhålla, vore i väsentlig mån af löneregleringen beroende.

Utskottet har ansett ett förslag till förmedling mellan de sålunda motsatta åsigheterna böra grundas på den af en reservant mot förra utlåtandet uttalade mening, och besvärsrätten i öfverensstämmelse dermed böra inskränkas till det fall, att lönen nedsattes under det belopp, hvartill den dittills lagligen uppgått.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, och med särskild anmodan till Andra Kammaren att i fråga om 2, 3, 4, 8, 9 och 10 punkterna fatta beslut i öfverensstämmelse med Utskottets förra förslag, får Utskottet vördsam samt hemställa,

att Riksdagen, med förklaring, att Kongl. Maj:ts nådiga proposition i ämnet icke kan i oförändradt skick bifallas, måtte för sin del godkänna följande bestämmelser angående klockarnes aflöning:

att hvarje församling skall, inom tre år från det författning i ämnet varder utfärdad, å kyrkostämma verkställa reglering af klockarens löneförmåner med iakttagande af här nedan meddelade föreskrifter;

att, der klockaretjenst är med organistbefattning förenad, reglering af båda lönerna skall samtidigt ske;

att lönen bör bestämmas i skäligt förhållande till omfattningen af klockarens tjenstegöromål samt beräknas så, att alla offer och afgifter för särskilda förrättningar upphöra;

att klockaren bibehålles vid rätt till boställe eller annan jord, som blifvit honom på lön anslagen, dock att afkastningen af boställsjorden må i lönen inberäknas, så vidt hinder ej möter af särskildt meddelade föreskrifter;

att hvad utöfver nämnda afkastning erfordras till klockarens aflönande skall af församlingen utgöras i penningar;

att klockarelön skall utgöras efter den för rösträtt å kyrkostämman stadgade grund, med rättighet för församlingen att låta någon mindre del af lönen utgå med viss afgift, ej öfverstigande tjugu öre för man och tio öre för qvinna, af hvarje person, som erlägger mantalspenningar;

att klockaren eller kyrkoherden eller den, som under ledighet bestrider klockaretjensten eller förvaltar kyrkoherdeembetet i församlingen, må, derest församlingen bestämt klockarelönen till lägre belopp, än det, hvartill den dittills lagligen uppgått, öfver beslutet anföra besvär i den ordning, som för klagan öfver kyrkostämmas beslut i allmänhet är föreskrifven;

att lönereglerngns tillämpning inträder vid det ombyte af klockare, som eger rum näst efter det beslutet om lönereglerng vunnit laga kraft eller deröfver anförda besvär blifvit slutligen afgjorda, derest ej den, som vid nämnda tid innehar klockaretjensten, medgifver, att regleringen må vinna tillämpning redan under hans tjenstetid;

att i afseende på uppbörd och utbetalande till löntagaren af församlingens afgifter till klockaren skall gälla hvad i nämnda hänseenden är stadgad angående presterskapets löneinkomster; samt

att i församling, der lönereglerng i öfverensstämmelse med dessa grunder blifvit verkställd och begynt tillämpas, hittills gällande föreskrifter angående klockare-

lönens utgörande skola upphöra att lända till efterrättelse, samt församlingen ega att, derest enligt nämnda föreskrifter klockaren uppburit helgonskyld, använda denna till kyrkotjenstens uppehållande och folkundervisningens behof.

Stockholm den 4 Maj 1878.

På Utskottets vägnar:

H. G. v. GEGERFELT.

Reservationer:

af Herr *Asplund*;

af Herr *Lindgren*: mot 3, 4, 6, 7 och 8 punkterna (se reservation till Utlåtandet N:o 27);

af Herr *Ribbing*: "Från Utskottets hyser jag i tvenne afseenden en afvikande mening:

1:o) vid det förhållande, att Första Kammaren, med godkännande af Utskottets förra förslag i öfrigt, till Lag-Utskottet endast återremitterat 1:a, 5:te, 6:te och 7:de punkterna i förslaget samt ingressen; men Andra Kammaren deremot, medelst särskildt beslut vid hvarje punkt, återremitterat alla; synes mig den behandling, Utskottet nu senast egnat ofvanstående ärende, icke väl stå tillsammans med Riksdagsordningen § 63;

2:o) vidare och i sak har jag ej kunnat finna mig i Utskottets nu framlagda förslag till lydelse af 7:de punkten. Så länge klockarebefattningen är i lag föreskrifven, liksom ock dess innehafvares åligganden, synes staten ej rimligtvis böra så helt och hållet afsäga sig allt inflytande på bestämmandet af klockares lön, att en församling skulle kunna nedsätta de med tjensten förenade förmåner derhän, att ingen duglig sökande stode att påräkna. Men mot en sådan olägenhet utgör Utskottets förslag ingen säker garanti, då

det nemligen ganska väl låter tänka sig, att penningvärdet kunde sjunka eller lefnadskostnaderna stiga så, att bibehållandet af förutvarande lön blefve det samma, som beslut om en uppenbart otillräcklig sådan, samt alltså den inskränkning i klagorätt öfver af församlingen fastställd lön, Utskottet föreslagit, i sina verkningar sammanfölla med borttagande af hvarje klagorätt i ifrågavarande afseende“;

af Herr Grefve *Mörner*: “Då jag vidhåller de åsigter, jag förut i målet uttalat, kan jag icke instämma i det slut, hvori Utskottet i anseende till 6:te mom. i dess framställning den 26 sistlidne Mars stannat“;

af Herr Friherre *Nordenfalk*, hvilken, beträffande 6:te punkten i Utskottets förslag, vidhöll sin å Utlåtandet N:o 27 antecknade reservation.